

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVÉLŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁS EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér.

Telefon

FÜSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbírtokos.

Dr Hinléder Fels Ernő,
orsz. képviselő.

Dr Kállay Tamás,
orsz. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FÜMUNKATÁRS: **Fülei Sz. Lajos.**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Lesz még szülő, lágy kenyér.

Irtá: *Ugron Zoltán.*

Önérzetem fokozódik, midőn a Kassán történeteket olvasom. Büszke vagyok rá, hogy én is magyar vagyok, de szégyenpirelep el, ha elgondolom a székelyudvarhelyi installáció után, hogy találkozzom e vármegye küldöttjeivel.

Ott egy áruló akadt háromszázötven közt. Itt meg a többség nyomorult.

Keresem a hibát. Magunkban és a nemzeti ellenállás vezetőiben, a derék kisebbségben szeretném a hibát felfedezni, hogy megváltsam vele a többséget, mert hiszen mi hibázhattunk, de ők bünbe, nagy bünbe estek.

Nincs mentségük. Minden argumentumuk hazugság, minden eljárásuk pimaszság, minden lépésük gyávaság.

A kivéteylet iránti barátság és hála — megtört; mikor az nem ült a hatalom árnyékában, hiszen ugyanazok a legcsufosabban jártak el Ugron Jánossal szemben, mikor fegyelmije volt.

Meggyőződésről beszélni nem lehet, mert ezek a ribancok, mikor az ellenzék győzelme nyilvánvaló lett, legaljasabb körül-szaglászódást vitték mindazoknál véghez, kiket a jövő alakulás urainak hittek.

Jellemtelenségek nyilvánult meg akkor, mikor korcsmai hencseregben vitéztek a nemzeti ügy mellett. Mig macska nem volt a láznál, táncoltak az egerék — most pedig zsandárfedezet mellett önérzetes pofával örjöngtek új gazdájuk körül.

Más vármegyék fogják megmenteni az alkotmányt és mi még a rendszer elföldelésénél sem vehetünk részt önérzettel.

Tanulság nélkül azonban nem maradhatunk. E dib-dáb népet ki kell kergetnünk választás alá eső hivatalainkból, mert fejétől bűdösödik a hal. Korruptált hivatalnok korruptálja a bizottsági tagokat. Korrupt ember lehet jó korcsmai szájhős s ott még a haza nevé is szájába veszi, de stréber banda és olyan, mely a fegyelmet mindig rettegi, a hatalomnak kész eszköze.

Ha nekünk önérzetes tisztviselőnk ez alkalommal kettő akadt — választáskor ad nekünk Abauj-Torna, Pest, Kolozs, Hajdu stb.

annyt, hogy megszabaduljunk a minden hatalom ezen parazitáitól.

Ebben segédkezni fog nekünk a hatalom kész eszköze: a jegyzői és tanítói kar, ugyszintén a népből elkorrumpált választott bizottsági tagok, kik, előre látom, ép oly nyugodtan meszárólják le őket, ha a hatalom velünk, mint most a — nemzet ügyét.

Pedig a hatalom rövid időn velünk lesz!

E boszúból nem lesz senkinek kára, mert a népnek, melynek vért szívják, lelkét korruptálják, nincs szüksége lakájokra, postásokra, manipulánsokra, sem erélytelen vénasszonyokra, legkevésbé feszítő stréberekre, hanem önérzetes hazafiakra, szorgalmas munkásokra, erélyes vezetőkre.

Ez a feleletem annak, ki boszuval fenyegetőzött ellenünk és rendszertelen és céktudatlan politikuskoknak tart.

Az vesse rám az első követ, ki megismeri magát. Állok elébe!

1905 NOVEMBER 11.

Risum teneatis amici!

Székelyudvarhely, nov. 22.

Hazafias bánattal jelentjük, hogy a székelység elalattott becsületének 1905. január 26-án történt ébredéséből, ugyanazon év augusztus 17-én született reményünk, 1905. november 11-én, a rövid feltámadást várva — jobblétre szenderült!

A hitese orvosi bonclelet szerint, a halál oka:

1. az ápolásra hivatottak gondatlansága;
2. a hatalom árnyékában való pihenési vágy;
3. a magyarfaj évezreden örökölt hibája;
4. Tisza Kálmán egyik remek alkotása.

Mivel a testvér székely vármegyék kiközösítéssel fenyegetnek (és méltán!) sietünk a jók igazolására ezen szomorú jelentést kiadni, melyben bizonyítani kívánjuk, hogy az emlékezetes napon nem a reakció és a mezei hadak győztek, hanem a szabad székelység becsületes jóhiszeműsége vesztett csatát.

Ez utóbbiak azonban ezen jóhiszeműségükért nem ítéltetők el, mivel látván az előzményeket, nem is sejtették, hogy a reakció képes lesz

ismét orgiát ülni a vármegye házában és így távol maradtak azon hitben, hogy a jó ügy védelemre nem szorul, a közgyűlés következetes marad több rendbeli határozatához, mit a labanchad megsejtívén, saját javára alaposan értékesítette is s általa megyénket, a nemzetiségi vármegyék színvonálára süllyesztette.

Minden gondolkozó ember tudja, hogy mit jelent Magyarországon az, ha valaki függetlenségi ember nem csak érzelmeiben, de tetteiben is; nem különben nyilvánvaló a kormánypártiak szerepe is.

Ha nem is megyünk vissza ezer éves multunk utóbbi négy százados történelmére, hanem csak a kiegészítés óta vizsgáljuk ezen jelenségeket, föltétlen bizonyossággal megállapíthatjuk, hogy a függetlenségi táborban levőknél nemcsak a tábor-ker, de minden egyes közkatonának személyesen kellett küzdenie a nemzet jogaiért, jólétéért, haladásáért és függetlenségéért. Nekik kellett erre a célra az eszközöket gyűjteni, az eszméket megérlelni, mit a mindenkori kormány egyszerűen kisajátított s pártja örömrivalgása közben megvalósított.

Ezzel szemben a hatalom pártja 38 éven keresztül a nemzet terített asztalánál lakmározott, egyetlen feladatát képezte: a szavazás, mit gépszerű pontossággal el is végzett.

A természet törvényei itt meghazudtolattak, a mennyiben nem a munka és szorgalom élvezte az általa összehordott magtárt, hanem a tücsök, mely munka idején csak hegedült.

Ez a jelenség mutatkozott a megyékben is. A servilismus terített asztalánál kitarítottak bálványá a főispán, a *mindenkori főispán*, legyen annak kinevezése alkotmányos miniszter, vagy Récesy Ádámok által ellenjegyezve; hívják főispánnak, vagy megyefőnöknek, az előttük egyre megy. Ez állások személyváltozásánál csak arra ügyelnek, hogy első legyenek, kikre a helytartó első mosolya esik, mivel ezzel hatalom, dicsőség és jólét jár együtt.

Megszoktuk már ezt a viselkedést és nem is tűnnék fel, ha a mai küzdelem szintén a megszokott mederben és okokból folynék. Hajlandók vagyunk hinni, hogy azok a 73-ak nem ismerték a küzdelem okát és azért nem is tudták, hogy mit cselekszenek.

Ugyanazért nem végzünk fölösleges munkát, midőn ezek legnagyobb részének megsugjuk, hogy miért gyult ki a hazafias tűz a Kárpátok

ölen és elmondjuk az okozati összefüggést.

Ma a nemzet alkotmánya, szabadsága, függetlensége, önálló rendelkezési joga vonatott kétségbe; el akarják vitatni a nemzetnek azon veleszületett természetes jogát, hogy királyáért, hazájáért midőn hadba száll, édes anyanyelvén szóljon hozzá a vezényszó; hogy tisztjei ajakáról „Utánnam” jeligét halljon és ne „Vorwärts”-et; hogy a szent trikolor lobogjon előtte, midőn ezt kiáltja: „vitam et sanguinem pro rege nostro” és tűnjék el már egyszer az állatvilág egy lehetetlen alakja; hogy gazdaságilag önállóan berendezkedve, gyárak füstölő kéményei hazánk bercei között és rónáin életet hirdessenek, kenyeret nyujtva a magyar korona területén élő minden magyar állampolgárnak nemzetiségére való tekintet nélkül s általa visszatartván véreinket a kivándorlás veszélyétől; hogy önálló nemzeti bankunk legyen, mely nemzetünk hitelszükségeit kielégíthesse; hogy külügyi képviselőitünk reformja által végre valahára a művelt világ tudja, lássa és ismerje el, hogy a Kárpátok övezte területén, a négy folyam mellett és hármashalom ölen él egy oly nemzet, melynek ezer éves multja van, mely királyhűségben pártját ritkítja, mely a nyugati műveltséget századokig védelmezte kelet hordái ellen s a pihenője alatt századok mulasztásait pótolta tudományban, művészetben s így helyet követelt a nyugati nagy nemzetek társaságában!

Ily irányban folyik a küzdelem te 73 labanc, melynek vége elja nemzetünk anyagi és erkölcsi erősségének megszerzése mellett az is, hogy a Habsburgok fején levő magyar korona fénye a művelt világot beragyogja, hogy uralkodónk élete alkonyán elmondhassa, miszerint oly alattvalója nincs, kinek legalább vasárnap nem tyuk kerül a fazekába! Erről ti 73-ak nem vettetek tudomást, melylyel bebizonyítottatok, hogy fajunk évezredes bűne, a jobbak nemes törekvésének ma is utjában áll.

A féltékenység, irigység, visszavonás Mohácsa még ma is kísért. A hatalom ma is megkapja a maga alakjait, kikkel, ha győzni nem is tud a nemzet, de egyes megyéket ma is a reakció szolgálatába terelhet.

November tizenegyedikéért Maros-Torda ránk kiált, Csikvármegye törvényhatósága egyhangulag megbotráncolásának ad kifejezést megyénk

gyalázata felett, holott tudhatták, hogy nekünk nem volt Becze Antalunk, de jól tudják azt is, hogy a cselekmény okozati összefüggésben van a híres 1886. évi XXI. törvény-cikkkel.

E lap hasábjain gyászkeretben volt közölve azok névsora, kik a megyei ellenállást letörték, nézzük meg a névsort s azután vegyük kezünkbe a törvényt. Annak 22. §-a szerint a törvh. bizottság áll: fele részben a legtöbb állami adót fizetőkől és fele részben a választó közönség választottjaiból. Ezen kívül az 51. §. szerint a közgyűlésnek tagjai is szavazati joggal bírnak: az alispán, fő- és aljegyzők, fő- és alügyészek, árvaszéki elnök és ülnökök, főorvos, főszolgabírák, levéltárnokok, a rendezett tanácsú város polgármestere és az állam-építészeti hivatal főnöke.

A választott tagok kijelölésénél a főispán, alispán és főszolgabírának megvan a befolyása s gondoskodnak arról, hogy a bizottságba csakis „gutgesint” emberek jussanak be.

Most nézzük meg a gyászkeretben közölt névsort. Látjuk a községi jegyzőket, községi bírákat és pénztárnokokat majdnem teljes számban, kik a főszolgabíró intésére figyelnek; látunk tanítókat is, kikre gondja van a tanfelügyelőnek és végül látjuk a központi és járási személyzetet a maga 16 tagjával, kik együtt oly „bloc”-ot képeznek, melyen megtörik minden küzdelem.

Megyénk jobbjai ezt a „blocot” figyelmen kívül hagyták, tették pedig azért, mivel a tisztviselők meg sem várták, míg az illetékes törvényhatósági közgyűlés a nemzeti küzdelemben állást foglal, már megelőzőleg kimondták az ellenállást, mit a közgyűlés hozsannával fogadott, büszkén mutatván tisztviselőinek hazafiságára.

Oh te remek Tisza alkotás, de szépen beváltál itt is! Hajszálnyi pontossággal működött gépezetednek minden csavarja.

Megjelent a nap — a bolygók láthatólag követik! Ez a nap azonban nem az Istennek életető napja, mely soha le nem nyugszik, hanem csak e sárteke fordítja feléje hol egyik, hol másik oldalát. Ez a tí napotok, te 73, gyorsabban lenyugszik, semmint sejtenétek s akkor feltűnik egy másik égitest, mely a törvény 82. §-ában adott jognál fogva könnyen felnyitja a restauráció zsílipjeit s a hazafias hullámvérés utat vág az önálló egyéniség érvényesülésének!

Ezek valának azok a kórányagok, melyek kedvesünk gyors kimulását okozták, melynek rövid álma felett öröködtek a székely becsület.

A politikai helyzetről.

Erőszak fokozása

A tisztviselők felfüggesztését követte a vármegyeház ajtájának kifesztése, a császári főispánoknak esendőszerűen fedezete között való beiktatása, avagy annak megkísérlése. Ezt nyomban kíséri az ellenálló vármegyékre küldött biztosok megjelenése, hogy a tisztviselőknél inkvizítoroskodjanak, azokat zavarják, zaklassák és hogy még szembetűnőbb

legyen, a hazafiatlan vármegyék az ilyentől meg vannak kimélve. Kapcsolatosan tizenkét vármegyétől, u. m. Abaujtona, Bars, Csanád, Hajdu, Hont, Nógrád, Pest, Somogy, Szatmár, Veszprém, Zala és Zemplén vármegyéktől az állami dotációt megvonta. Legújabb hír szerint a megyei tisztviselők dotálására összegyűjtött pénzre is a kezét rá akarja tenni. Vakmerő cselekedetek. Veti a magot, még pedig a konkoly magvát az idő termőföldébe, mely a természet rendén ki is fog kelni, terebélyes dudva-ként hatalmasodva el, be fogja lepni a konkolybintót, hogy elvonja tőle még az életető levegőt is. Szerencsére semmi sem állandó, az idő megsabadít mindentől, leghamarább talán ép e kormánytól és uszályaitól és eltűnik mint igen sok, a láthatatlanságba mindörökké.

A fiók program.

A „nagy” programot követik a fiók programok, nemcsak Fejérváry, Kristóffy képmásai: a császári főispánok gyártják a fiók programokat, hanem maga Fejérváry is szükségét látta egy ilyen kisebb kaliberű program gyártásának. Az állami tisztviselők országos egyesületének választmányja tisztelgett Fejérvárynál, ki megragadva az alkalmat, füt-fát ígert tisztviselőinek. Fizetésjavítás, pótlék, pragmatika, minden meg lett ígérve mézes-mázos szavak kíséretében, csak hogy, csak hogy részére megnyerje őket. Siet Fejérváry képtelen ígéretek révén is a társadalmi erőket szétrepesztetni. Hannibál sziklát szétverő ecetje is édes ujborként volt beöntve. A tisztviselők örömmel vették az ígérést, úgy vannak ők is, mint minden szegény ember, folyvást csak a legközelebbi holnapra tekint, abba látva az ígérget földjét.

Társulás minden irányban.

Az Andrassy Gyula gróf vezetése alatti disszidensek és a Nagy Ferenc vezetése alatti új disszidensek alkotmány párt elnevezése alatt egyesültek az alkotmány védelmére, mert kifejezett nyilatkozatuk szerint: *a nemzetnek egész figyelmét, idejét és erejét ezen legértékesebb kincsnek védelmére kell fordíttania.*

Nevezetes és minket többszörösen érdeklő a kolozsvári naggyűlés, hol az erdélyi törvényhatóságok állapotok meg az alkotmányellenes kormányral szemben követendő eljárásaira nézve. Apponyi Albert gróf vezetése alatt megjelent valamennyi ellenzéki országgyűlési képviselő és a megyék tekintélyesebb vezetői. Kolozsvár fejedelmileg fogadta Apponyit és kíséretét. A kormány előzetesen mindent elkövetett, hogy mosdatlan fegyvertársai lehetlenné tegyék e gyűlést, de Kolozsvár dicseretére legyen mondva, nem akadt egyetlen rendzavaró sem, avagy már kezdik átlátni a nemzetköziet, hogy Kristóffynak csak délibábot mutattak.

Még csupán megyénk hazafias közönségének kell annyira társulni, hogy a *haladó párt futó* pártta alakuljon.

JEGYZETEK.

A szomszédok véleménye sehogy sem kedvez, amint nem is kedvezhet a 73-aknak. A „Csikvármegye” című, hetenként kétszer Gyergyó-

szentmiklóson megjelenő politikai ujság legközelebbi számában ismét foglalkozik Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának gyászos viselkedésével. Ezúttal többek között így ír: »Becsülettel kivették az ellenállási küzdelemből részüket Ugron Zoltán és Ákos, akik ledobva a rokoni kötelek minden nyüget, harcoltak az abszolutizmus kreaturája, Ugron János ellen.» Majd idézi Ugron Zoltánnak a »Székely-Udvarhely»-ben megjelent vezércikkét s egyuttal elismeri, hogy a »Székely-Udvarhely» becsülettel, ténnyel és igazsággal szolgálja a nemzet ügyét. Végül így vegezi be közleményét:

»Ugy van, jönni fog egy jobb kor, de addig senki se feledje a jelent, hogy a jövőben elvehessék a gyászszékelyek árulásukért a bért. Ezt nem bocsáthatja meg nekik a nemzet; ne bocsássa meg vetküket a polgárság se. A hazaárulót érje eletemben a megvetés, halálát ne gyászolja senki.»

Özv. Kiss Ferencné 1827—1905.

Még mintha most is látnám és beszélni hallanám azt a jó öreg tiszteletes asszonyt, akit pár nappal ezelőtt kisértünk ki a helybeli reformátusok temető-kertjébe, végső nyugó helyére, rég eltemetett és sokáig gyászolt ura és gyermekei mellé.

A néhai derék és nemes székely asszony egerpataki Kiss Ferencnek, a székelyudvarhelyi református kollégium theologia és historia tanárának volt özvegye, akivel 40 évig élt boldog családi életet; halála után pedig 20 évig volt özvegy, a legnagyobb tisztességben.

Talán nincs is e városban és e vármegyében senki, aki ne ismerte volna ezt a puritán kálvinista pap-tanárné tipikus alakját, aki az egyszerűségében is szép és méltóságteljes „tiszteletes asszony” címet helyesen fogta fel, méltán megérdemelte, meg is becsülte; de ennél többet aztán nem óhajtott, nem követelt, sőt el sem fogadott soha.

És talán az utóbbi egypár év alatt, gyöngékedése miatt csöndesen, felrevonultan élt, mégis megnyilatkozott közrészvét méltó vala az özv. Kiss Ferencné, szül. Mátyus Anna nemes, közhasznú életéhez és koporsójára nemcsak élő gyermekei, veje Gönczi Lajos és szeretett unokái hullattak hálás könyvet, hanem székely anyavárosunk nagy és díszes közönsége is kegyelettel vette körül ravatalát és kísérté ki a temetőbe.

És méltán is, mert egyszerű, megnyerő, szeretetreméltó gyöngédséggel, előzékeny modorával, nyílt őszinteséggel ritkán föltehető szép összhangban olvadt össze.

Mint a 30 év óta fennálló helybeli négyesületnek egyik buzgó alapítója, oszlopos tagja és tiszteletbeli alelnöke, szintén felejtethetlen és eléggé nem méltányolható érdemeket szerzett; a szegények, özvegyek és árvák ügyének pedig nemcsak szóval, hanem tettek által volt inkább támogatója.

Egyszerű, de tiszta és rendes házának küszöbét a szegény és árva legalább egy falat kenyér, egy alamizna fillér, avagy egy-két vigasztaló szó nélkül el nem hagyta soha.

A temetési szertartást, régi óhaj-tása szerint a templomban Fejérváry Áron lelkész-tanár és Vajda Ferenc végezték; a temetőben pedig Bod Károly ny. lelkész-tanár bucsuzott el tőle!

Pihenjen csendesen és legyen áldott az igaznak emlékezete!

... d.

KÜLÖNFÉLÉK.

A gyászmagyarokról.

(Udvarhelyvármegye közönségének ajánlva)
1905. november 11.

Csufolja ki az Ég mind a 73-at.

Kik miatt arcunkra ily szegénypir áradt.

Hát ennyire romlott a székelység vére?

— Udvarhelymegyének gyönyörűlátkepe. —

Az ős Rabonbánok nemzetsége szűle

Egy szörnyet, hogyesséke fényes név plüro

S hetvenhárom ember meghibbant eszével:

Székely dicsőségünk így szaggatta széjjel.

Hát Te Nyikó menti, minden lében kanál,

Osztrák érzelmidért hány koronát kapál?

Az a táj, mely a nagy Bartha Miklóstszülte;

Önnél méltatlanabb népevelőt túrt-e?

Azért írom, hogy Ön, mert e naptól fogva,

„Curtick” a barátság a gyászmagyarokra.

Nem disznólab az én becsületes jobbm:

Hazaárulónak kezét meg nem fogom.

Jó Szerkesztő urak! egy kis helyet kérek,

Ezen pár soromnak, mihez tartás végett.

Hogy, kiknek most osztrák bacillust hord

[keblök:

Szóba honfi s honlány ne álljon ö velök.

Számkivettessenek, mint a belpoklosok:

—Majd így kivesznek az osztrák bacillusok. —

Sétáterem, utcán, üzletben s más helyen:

Ha hozzánk szólnak is, senki se feleljen

A honárulókat mindenki lenézze.

Olyan nagy bűnnek, csak ez a büntetése,

A gyászmagyarokkal ne álljatok szóba:

Vegye le szemeit, a jó Isten is róla . . .

GÁL SÁNDOR.

— **A főispán bojkottja.** Sátoraljaujhelyről írják, hogy ott az alábbi plakátot ragasztották ki az utcákon:

Polgártársak! Egy idegen ember, aki magát Zemplén vármegye főispánjának nevezi, tegnap, pénteken Ujhelybe érkezett s vármegyénk házában lepecsetelt ajtait feltörve, oda erőszakkal behatolt. Ezt az embert Zemplén vármegye közönsége a haza ellenségének s minden igaz ember megvetésére méltónak jelentette ki. Felszólítunk minden tisztességes embert, hogy ezzel az emberrel ne érintkezzen. Senki szállást, ételt, italt ne adjon neki, senki vele szóba ne álljon. Fuvaros, bérkocsis ne szállítsa, hajdu, cseléd, szolga, hordár ki ne szolgálja. Vendéglőbe, kávéházba, cukrászdába, boltokba üzletekbe be ne bocsássák, ki ne szolgálják. Hadd érezze, hogy az emberek társaságából ki van kizárva. Ennek a kiközösítésnek a végrehajtását őrizzük mindnyájan, legyen megvetve és kizárva közülünk mindenki, aki ezzel az emberrel érintkezik. Sátoraljaujhely, 1905. november 18.

— **Abszolutizmus vármegyénkben.**

Kiszivargott hírek szerint — egyes főszolgabírák azt az utasítást adták a községi előjáróknak, hogy ne törődjenek semmivel, hanem egész bátran szedjék es hajtsák be a képviselőház által meg nem ajánlott

állami adókat. Figyelmeztetjük a vármegye adófizető közönségét, hogy állami adót a jelenlegi ex-lexes állapotban senki sem köteles fizetni és azt végrehajtani egyetlen község előjárósága sem jogosult. A hazafias közönség legcélszerűbben úgy jár el, ha takarékpénztárba vagy hitelszövetkezetbe helyezi el mint betétet azt az összeget, melyet rendes viszonyok mellett állami adóba kellene fizessen. Ha majd aztán bekövetkezik azon idő, mikor törvényes kormány jön s nem lesz ex-lex, akkor ilyen formán készen lesz adója és rendeltetési helyére fordíthatja. Ha azonban netalán akadna oly merész községi előjáróság, amely az állami adóért a közönséget most zaklatná, avagy pláne végrehajtani megkísérelné, tartsa hazafias köteletségének mindenki, hogy az egyes esetekről a «Székely-Udvarhely» szerkesztőségét teljes bizalommal és rögtön értesítse, hogy a netaláni törvénytelen visszaéléseket megakadályozhassuk.

— **Kristó nagyon goromba...** Dr. Török Pál ur — hír szerint — közelebről első szímaton volt a csikvármegyei főispánság ügyében Kristó belügyvivő miniszternél. A „kegyelmes ur“ mikor meglátta, iszonyu dühös volt s így nem valami barátságos fogadtatásban részesítette a reménybeli főispánjelölt urat, akit Ugron János császári adminisztrátor és mások ajánlottak. Mikor pedig haza érkezett Török ur és vissza gondolt kenyéradó gazdájára — Kristót nagyon gorombának találta, de nem annyira, hogy ismét szerencsét próbálni fel ne utazzék. Most talán az udvarhelyi sikerek után Kristó udvariasabb lesz és kinevezik Török urat is császári biztostkánek. Vajjon mit csinál majd nélküle az ugynevezett kadicfalvi ecetgyár!...

— **A jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés kibontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottság**-ot pótolhatatlan vesztés érte. Gyerkes Mihály községi iskolai ig. tanító, „A jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés kibontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottság“ egyik oszlopos tagja „megrendült, gyenge egészsége miatt“ kilépett és alábbi levele szerint: „egyideig“ „semmiféle politikai mozgalomban részt nem vesz“. A súlyos vesztés „A jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés kibontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottság“ még megmaradt 9 tagjának „békés“ jét szörnyű módon megzavarta. Ezen zavaros és valóban válságos helyzetből való kievickelés céljából „A jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés kibontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottság“ nyomban ülést tartott nagysolymosi Konez Ármín gyógyszerész, a Székelyudvarhelyre kérelmezett harmadik patika legfőbb ellenese, ugyanis, mint „A jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés kibontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottság“ elnökének vezetése alatt. Beható tárgyalás alá vették Gyerkes tanító ur lemondó levelét, melyet Konez Ármín urhoz, „A jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés ki-

bontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottság“ elnökéhez intézték. Ez a levél — bizonyára tévedésből — hozzánk került és Gyerkes ur kérésére közöljük. Azért mondjuk, hogy a levél „tévedésből“ jött hozzánk, mert tárgyánál és a közöttük fennálló benső szoros viszonyánál fogva, bizonyára az „Udvarhelyi Híradó“-nak volt szánva s reméljük is, hogy legközelebbi számában főhelyen fogja közölni; kibővítve „lapunk munkatársá“-nak a fővárosi lapokat mimelő interview-jával. E célból is közöljük Gyerkes ur levelét:

Tekintetes Konez Ármín idgl. bizottsági elnök Urnak

Helyben.

Tisztelettel értesitem, hogy a jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés kibontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottságból, miután megrendült, gyenge egészségem miatt, a hivatásommal járó kötelezettségek teljesítését is egyideig félbe kell szakítsam, kilépek és semmiféle politikai mozgalomban részt nem veszek.

Mely után megkülönböztetett tisztelettel vagyok

Székelyudvarhely, 1905. nov. 21.

alázatos szolgája:

Gyerkes Mihály
ig. tanító.

A dolog lényegéhez tartozik, hogy az első közönséget tájékoztassuk: mit jelent Székelyudvarhelyt, a székely anyavárosban „A jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés kibontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottság“ című szövetkezet? Hát kérjük szeretettel, ez nem más, mint a lapunk mult számában gyászkeretben bemutatott tizek társasága, mely — úgy látszik — a „bizottság“ nevet Ugron János császári biztostól kapta, miután a minden eszközzel megalakítani szándékolt „Haladó párt“ programját is „Mit akarunk?“ címmel ök bocsátották ki. Most pedig, hogy a Fejérváry-kormány napjai meg vannak számlálva és így Ugron János adminisztrátorsága is végéhez közelget; no meg Gyerkes tanító ur is „kilépett“, úgy halljuk, közelebről „Mit teszünk?“ vagy „Hová leszünk?“ címmel fognak legujabb programot kibocsátani...

— **Egy hazafias távollevő önigazolása.** Vettük és közöljük a következő hozzánk intézett sorokat: „Tekintetes Szerkesztő Ur! Kérem szíveskedjék b. lapjában helyet adni az alábbi soroknak. Nem akarván azon gerinctelen gyász hazafiak sorába tartozni, kik a november 11. és 14-én történeteket akár aktív, akár passív viselkedésükkel előmozdították, s mert tudom azt, hogy a ki nincs velem, ellenem van: kijelentem, hogy még a kérdéses közgyűlési meghívók vétele előtt szülőföldemre Háromszék-megyébe utaztam volt; honnan ma visszatérve Csikszereadaban pirulva bánkódva értesültem a vármegyénket az egész ország előtt melyen megbélyegző eseményekről. Nem tartozom a szabadkőmives hazátlan Jakabok közé! Szenttamás, 1905. november 15. Péterffy Lőrinc, törvénhs. bizottsági tag, lelkész.“

— **Az Udvarhelyvármegyei Muzzeum Egyesület** választmánya, e hó 26-án (vasárnap) d. e. 11 orakor a vármegyehez kistermében ülést tart. Targyalásra kerül Hollaky Arthur elnök lemondása. Ezen kívül

az egyes jelentések és esetleges indítványok lesznek napirenden.

— **A haladó-kör programja.** A napokban szétküldött „Mit akarunk“ című haladó-párti vagy: „A jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés kibontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottság“ (sic!) programját senki sem tudja megérteni és magáévá tenni. Elhatározta tehát a bizottság agilis elnöke, hogy vonzóbb és hatásosabb módon igyekszik terjeszteni az új programot... Minden tehetségét latba veti, hogy a közönség élvezetes formában jusson ehhez a „kitünő“ programhoz. A tiz, azaz most már csak kilenc tagból álló kör saját kebeléből egy 9 tagú vigalmi bizottságot választott, mely érintkezésbe lépett az „Értsük meg egymást“ (másképp: bömböldre) asztaltársaság elnökével abból a célból, hogy öt és 8 tagját szintén megnyerje a — programnak. Ugy halljuk, hogy a legközelebbi szombatban van tervbe véve egy „hangverseny“, melyen Konez Ármín, ki egyúttal a vigalmi bizottság és az „Értsük meg egymást“ asztaltársaság elnöke is, szívezzel fogja elénekelni „A rózsabimbó és a méh“ dallamára, saját harmonika-kísérettel a haladó párt programját... A műsor több igen érdekes számból fog állani. Lesz vendégszereplés is: az „Udvarhelyi Híradó“ szerkesztőségének tagja a következő régi nótát fogja elénekelni „Nem teszem le a szűrőmet, így is ugrom egyet...“ Tokányról gondoskodva lesz — ingyen. A kik a próbákön jelen voltak, nagy sikert jósolnak.

— **Torna- és vívőegyesület** alakításának megbeszélése végett kérem az érdeklődő urakat szíveskedjenek f. hó 26-án d. u. 3 órakor a helybeli kir. főreáliskola tornatermében megjelenni. Székelyudvarhely, 1905. nov. 22. Dobó Zoltán, áll. főreálisk. tornatanító.

— **Török Lajos** homoróddaróci jegyző annak a kijelentésére kért fel bennünket, hogy a Baku György ur nevében közelebről megjelent cikkelyre, betegsége miatt késik válasza.

— **Pikáns kis eset** történt „A jelenlegi válságos politikai helyzetből való békés kibontakozás munkálására alakult ideiglenes bizottság“ (vulgo „Haladó-pártkör“) közelebbi ülésén. Egyik marosvásárhelyi hírlapiró kollégánkat 2400 koronás évi honorarium ígéretével ide bolondították; bölcsen hallgatva előzetesen azon nevezetes programról, amelyet „A fiók program“ címmel immár mult számunkban kimerítően ismertettünk. A derék kollega, mikor elolvasta a „Mit akarunk?“ című programot, melyre még a nyomdász is szégyenlette a cégjegyét rátenni, kerekén kijelentette, hogy ő igaz magyar ember és sehogy sem akar a hazaárulás nagy bűnébe esni. Előbb négy szem között, azután pedig gyűlésen is kapacitáltak, de a jó fiu jobban szeretvén a székely becsületet a szalonnás káposztánál, visszazónázott a székely fővárosba, ahol bizonyára szomoruan emlékezik vissza székelyudvarhelyi tapasztalataira... „Mit akarunk?“ urak! Vajjon mit gondolnak felőlünk Marosvásárhelyt? Mit is mondott Dr. Válcik Ferenc tiszti főügyész: „Az örültsegek is van bizonyos

határa. Álljunk meg!... Ezt mondjuk mi is.

— **Az „Udvarhelyi Híradó“** sehogysem tud beletörödni új helyzetébe és mindenáron bizonyítani akarja azt, hogy ő „független“ lap és elveit nem adta fel. Nem kezdjük előlről. Ez ma már túlhaladott álláspont. Nincs szükség semmiféle bizonyításra, mert fura és szokatlan dolog az manapság, hogy törvényes uton kelljen bebizonyítani azt, hogy valamely lap függetlenségi-e vagy nem. Ezt a fegas kérdést a közönség is meg tudja oldani. Kérdezze meg azt is, hogy milyen véleménye van az „Udvarhelyi Híradó“-ról ama meleg hangú, főispánt magasztaló cikkek után, ez mérvadó lehet. Mi is csupán a közönség körében megnyilatkozott véleményeket tolmácsoltuk és igazságos álláspontunkat eléggé megvilágítottuk, de felfogásunkat legjobban maguk a kilépett főszerkesztő és szerkesztőségi tagok is igazolták. Hát mit kíván még? Ha óhajja tudni a függetlenségi érzelmű közönség véleményét is, mi nyiltan is felszólíthatjuk azt, hogy lapunk utján adja le véleményét, de hiszszük, hogy ezt még az „Udvarhelyi Híradó“ sem kívánja. Hiszen legutóbbi számában maga is mellettünk bizonyít, megsiratja Ugron Jánost és csak tévedésnek minősíti mostani szereplését. Percel is tévedett egyszer, egyetlen egyszer... De vajjon megbocsátja-e a nemzet ezt a tévedését? Az „Udvarhelyi Híradó“ kivétel talán? Ugyan, ugyan... „független“ újság nem ilyen hangnemből szokott írni és nem siratja folyton az oly dicstelennül belopott császári biztost. Nem a multat kell folyton előrángatni, hanem a mostani tényeket kell bírálatt tárgyává tenni. De hát... tetszik tudni... E helyen nem adhatunk leckéket...

— **Elveszett lovak.** Balázi Zsigmond agyagfalvi lakosnak 2 darab kancája (egyik piros, balszeme esőkás, hátsó fara forrasos, a másik setét piros, balszeme vak hátsó jobb farán labdaszerű feketeség) még okt. 23-án az agyagfalvi rétről, a malom mellől elveszett. A setét piros 4 éves, a más 5 éves. Ugyenkor Török Albert szintén agyagfalvi lakosnak 8 éves barna kancája (hátsó bal lábán a csuklóban szárcsa) elveszett.

— **Lépfene.** Ez a veszedelmes állatbetegség Lővéte község szarvasmarha állományában szörványosan fellépett. A hatósági intézkedéseket megtették.

TANÜGY.

Tanítók gyűlése. Az udvarhelyi róm. kath. esperes kerületi tanítóegylet havasalji fiók-köre őszi rendes vándorgyűlése a minap a tagok, alapítók és tanügybarátok nagyszámú érdeklődése mellett folyt le Szentegyházfaluban. Gyakorlati tanítást végeztek: Hozó János Magyarország vizeiről az V. osztályban, Bakó Károly a „t“ hangoztatását tanította a kezdőknek. Pál Lujza és Fazakas József szavalt, Dobay Ferenc pedig felolvasott. Ezután Fekete Imre plebános, elnök tartotta meg elnöki megnyitóját, amelyben meleg szavakkal méltatta Majláth gróf erdélyi püspök méltó kitüntetését. Majd az egybegyűlt tanítók konstatalván, hogy a szentegyházfalusi gyermekek még most is maguk hordják a tüzfát az iskolába, a gyűlés ezt helytelenítette. Ebből kifolyólag egyik tehetősebb jó

lelkü tag 100 koronát adományozott az iskola fűtésére. A gyűlésen megjelent Dr Demeter Lőrinc főszolgabíró is. Végül a hazafias és lelkes tanítók megemlékeztek Bartha Miklós elhunytáról és emlékére 37 koronát gyűjtöttek. A sikerült gyűlés után közbejött volt, amelyen Fekete Imre elnök az első köszöntőt Majláth gróf erdélyi püspökre mondotta s ennek végeztével elénekelték az „Isten áldd meg a magyart.” *László Dénes*, fiókköri jegyző.

Módszeres irkák. Az Udvarhely-megyei tanító-egyesület, illetve a vármegyénk tanítóinak együttes gyűlésén elfogadott módszeres irkák megjelentek és kaphatók Betegh Pál és Társa kiadónál. Ezen irási füzeteket Ember János kir. tanfelügyelő 2644—1905. sz. rendeletével Udvarhelyvármegye összes tanítóinak jóindulatú figyelmébe ajánlotta. Bővebb ismertetését lapunk jövő számában közöljük.

Ujabb 10% az Udvarhely-megyei Tanítók Otthona javára. Vármegyénk tanító-körében eléggé ismeretes immár azon körülmény, hogy a Betegh Pál és Társa könyvnyomtató és könyvkötő intézet fenállása óta mily odaadó buzgalommal karolta föl a tanítóság közérdekű ügyeit. Az Udvarhely-megyei Tanítók Otthona is olyan nagy-

szabásu eszme, amelynek megvalósítása minden egyes tanítónak legfőbb ohajtását kell, hogy képezze. Ezt tartva szemelött a Betegh Pál és Társa könyvnyomtató és könyvkötő intézet, mint első siet letenni a Tanítók Otthona alapkövét. Elhatározta és Szász Ferenc tanító-egyesületi elnökkel írásban is közölte a nevezett intézet, hogy az e célra már följánlott és szerződésileg is biztosított 10%-on felül, a most munkában levő új tananyag-beosztás és órarendek bevételeiből is ugyancsak 10 százalékot adományoz az Udvarhely-megyei Tanítók Otthona javára.

KÖZIGAZGATÁS

Közigazgatási Közlöny címmel Dr Nosz Gyula főszerkesztő és Karacsony Gyula felelős szerkesztő vezetése alatt, hetenkint egyszer. csütörtökön megjelenő lap első számát vettük. Az első cikkelyt Kossuth Ferenc nagyhazánkfia irta a kitűnően szerkesztett lapnak és a többi közlemények is mind kiváló szakemberek tollából valók. Előfizetési ára negyedévre 4 K. Szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, Erzsébet-körút 36. szám alatt van. Ajánljuk az érdeklődők méltán megérdemelt pártolásába.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Községi legtöbb adófizető képviselő az lehet, akinek összes állami adója (ide számítva az általános jövedelmi pótdadót is), a község területén levő javai után a legtöbb. A képviselők összes száma (tehát a felerészben választottakat is figyelembe véve) kisközségekben 10-nél kevesebb és 20-nál több, nagyközségekben 20-nál kevesebb és 40-nél több, rendezett tanácsu városokban 48-nál kevesebb és 200-nál több nem lehet. A választás alá nem eső képviselők névjegyzéke minden évben kiigazítatik. Községekben a főszolgabíró, városokban küldöttség eszközli. A főszolgabíró által sorrendben összeállított névjegyzék előbb közhírré tett 5 napon át a község házában közzétehető. A főszolgabíró által kiigazított névjegyzék tartalma a kitételnek közhírré tételétől, a városi képviselőtestület határozata pedig a kihirdetéstől számítandó 15 nap alatt az alispánhoz s onnan újabb 15 nap alatt a közigazgatási bizottsághoz felelbevezhető, amelynek határozata ellen felelbezésnek nincs helye. Lelkészek, tanítók, gazdászok, gazdatisztek s más oklevéles egyének adója kétszeresen számítatik. Bővebb tájékozást nyerhet az 1886. évi XXII. t. c. 32—54. §-ából.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr Hinléder Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos
Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

Privát órát ad elemi és középiskolai tanulóknak. *Egyetemi hallgató.* Cim a kiadóhivatalban.

KIADÓ LAKÁS,

mely áll 3 szoba, konyha, kamara stb. hozzátartozóival s külön udvar 1906. év április 24-től kiadó. Cim a kiadóhivatalban.

M. kir. államvasutak.

Téli menetrend.

Érvényes 1905. évi október hó 1-től.

Szv.	Gyv.	Budapest k. p. u. — Nagyváradi-Predeal	Szv.	Gyv.
506	502	Állomások	507	501
I-III.	I-II.		I-III.	I-II.
900	915	i Budapest k. p. u.	710	750
1152	1119	i Szolnok	322	532
1206	1132	é Szajol	301	519
144	1249	é Püspökladány	110	493
344	211	é Nagyváradi	1109	238
410	218	i Nagyváradi	1037	232
834	553	é Kolozsvár	602	1110
	915	é Deés	340	
	305	i „		
854	611	i Kolozsvár	521	1050
1016	726	é Aranyos-Gyéres	348	920
1044	750	é Székely-Kocsárd	307	900
453	1025	é Marosvásárhely	1225	538
538	526	i „	537	1128
1149	832	é Tövis	157	812
402		é Arad	635	
704		i „	850	
1228	904	é Küküllőszög	1248	735
818		é Sővárad	150	150
	355	i „	859	
157	943	é Kis Kapus	1141	656
358	1257	é Nagy-Szeben	731	445
1120	731	i „	1257	915
213	947	i Kis-Kapus	1109	650
340	1053	é Segesvár	948	549
613	133	é Székelyudvarhely	705	305
347	1109	i Segesvár	922	542
750	209	é Brassó	532	245
106	652	é Kézdi-Vásárhely	Tv.	1016
306		é Gyimes	szsz.	445
	219	i Brassó	728	218
	331	é Predeal	612	112
	910	é Bukarest		805

Az aláhuzott számok éjjeli időt jelentenek. Az i — indulás; é — érkezés.

NAPTÁRAK!
AZ 1906 ÉVRE
már megjelentek és kaphatók
BETEGH PÁL ÉS TÁRSA
könyv-, zenemű- és papírárukereskedésében
Előjegyzési naptár . . . 60 fillér.
Erdélyi képes naptár. 60 „
Az erdélyi vásárok legpontosabb jegyzékével.

KÉPES LEVELEZŐLAPOK
nagy választékban és feltűnő jutányos áron állanak a nagyerdemű közönség rendelkezésére.
BETEGH PÁL ÉS TÁRSA
könyv-, zenemű- és papírárukereskedése Székelyudvarhelyt.
OLCSÓ és jó BUTOR
bevásárlási forrás.
GYARMATHY ISTVÁN
épület- és butorasztalosnál
Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 40. sz. alatt

Fűszer-, porcellán- és üvegkereskedés!
Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!
— Üvegenként csak 8 fillér. —
Ezen természetes ásványvizet kitűnő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekőképzés rendellenességében, az epekővek eltakarítását szembetűnően könnyíti, a bélhurut minden nemében, a nyálkás aranyérben, hasszervi dugulásokban, huykó képződéseiben, mézes huygárban, görvél- és mirigydagokban, angolkóros csontlágylás- és sorvadásokban. — A legkitűnőbb üdítő ital, borral vegyítve páratlan! — Hetenkint háromszor friss töltés! — Raktár SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székelyudvarhelyt

A „Székely-Udvarhely” hirdetései eredményesek.
„Hermandol” k ozet-papír a legjobb!
HEGEDU, VONÓ, KELLÉKEK ÉS HUOK
SZIVAR-, SZIVARKJ ,
DOHÁNYTÁRCAK
ERSZENYEK ES PÉNZTÁRCAK
MONOGRAMMOK levélpapír és fehérnemű bélyegzéshez, minden betűvel, 1 db 1 kor. Kaphatók
BETEGH PÁL ÉS TÁRSA
könyv- és papírárukereskedésében Székelyudvarhelyt.
Mesés és imakönyvek, zeneművek!

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA
férfi és női divat-áruháza
Székelyudvarhely, Bathányi-tér 4. sz.
Iskolás fiúk Diákok részére
Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyneműek nagy választékban, előnyös és olcsó árakban kaphatók.
Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után, a ruhák ingyen takarításával.
Legolesőbb árak!